

Không phải vì **VINASHIN** là doanh nghiệp nhà nước

◇ CHÂN TÍN

Năm 2010, chúng ta phải chứng kiến sự khủng hoảng của VINASHIN, để lại khoản nợ khổng lồ khoảng 5 tỷ USD (khoảng trăm ngàn tỷ đồng, số tiền mà rất nhiều người Việt Nam không hình dung nổi là to hay bé cỡ nào!).

Không ít người quy nạp sự cố VINASHIN thành sự khủng hoảng của doanh nghiệp thuộc thành phần kinh tế nhà nước.

Thật ra thì không hẳn như vậy. Cùng với sự khủng hoảng của VINASHIN ở Việt Nam thì ở rất nhiều quốc gia khác, đặc biệt là ở Mỹ, một quốc gia kinh tế thị trường tiêu biểu, chúng ta cũng đang thấy những sự sụp đổ còn lớn hơn hàng chục lần VINASHIN. Những tập đoàn kinh tế (tư nhân hoàn toàn, hay đúng hơn là các “hệ kinh tế tập thể!” theo mô thức đầu tư chứng khoán) hàng đầu thế giới biến mất trong chớp mắt. Tựa như sự tan rã không thể tưởng tượng nổi của Liên bang Xô Viết vài chục năm trước. Thí dụ thì nhiều lắm lắm. Chỉ xin nêu 2 thí dụ.

Một là Tập đoàn Công nghiệp General Motor (GM). Suốt từ khi có xếp hạng 500 doanh nghiệp hàng đầu ở Mỹ (1955) thì GM gần như luôn là số 1. Mấy năm gần đây GM thường ở ngôi vị số 3 sau Tập đoàn Thương mại Wal-Mart Stores và Tập đoàn Dầu khí Exxon Mobil. Bảng sau cho ta số liệu về GM từ 2004 tới nay. Từ doanh số gần 200 tỷ USD, lãi gần 4 tỷ USD vào năm 2004, từ 2006, GM thua lỗ triền miên và tới 2010 thì biến mất trên bản đồ kinh tế Mỹ. GM đã phải tuyên bố phá sản, thua lỗ hàng trăm tỷ USD!

Không chỉ các doanh nghiệp công nghiệp mà các thể chế tài chính còn thê thảm hơn. Một thí dụ là tập đoàn tài chính hàng đầu thế giới Citigroup. Bảng số liệu sau là con đường gập ghềnh của Citigroup từ 2004 tới nay.

Để cứu các tập đoàn này, Chính phủ Obama đã phải đứng ra bảo lãnh cho họ những món nợ lớn trước các nhà đầu tư cho vay. Hơn thế nữa, Chính phủ còn phải

chi nhiều chục tỷ đô, tiền nhà nước để mua lại tỷ lệ phần trăm rất lớn số cổ phiếu của những tập đoàn này. Nói cách khác thì đó là dùng tiền thuế của người dân đóng góp để bơm tiền cho các tập đoàn tư nhân này trụ lại. Chính phủ Mỹ tin rằng sau một thời gian ngắn thì “doanh vụ” này sẽ có lãi. Tức giá cổ phiếu của các tập đoàn được cứu này sẽ lên trở lại, Chính phủ sẽ bán đi, thu lại tiền cho Nhà nước và có lãi. Có thể nhìn vào hiện tượng này với con mắt là Chính phủ Mỹ đã “quốc hữu hóa” có thời hạn và có mức độ (ta có thời kỳ gọi là “công tư hợp doanh”) những tập đoàn khổng lồ này, cứu nguy chúng, buộc chúng phải tái cơ cấu và vươn lên. Vụ cứu nguy nào cũng chứa đựng rủi ro. Có thể là tiền mất mà GM hay Citigroup và nhiều con bệnh khủng khác vẫn có thể chết. Tuy nhiên, các thông tin gần đây cho

thấy “doanh vụ” của ông Obama đã thành công. Trong cuộc cứu nguy này có vài điểm chúng ta nên lưu ý.

Một là Chính phủ Mỹ không có chủ trương “công tư hợp doanh” lâu dài mà sẽ rút ra ngay khi các tập đoàn này đã đứng lên được.

Hai là Chính phủ không tham gia vào việc chỉ định nhân sự mới cho các tập đoàn, nhưng kiểm soát rất chặt chẽ với tư cách vừa là nhà đầu tư lớn, vừa là nhà bảo lãnh quốc gia.

Rõ ràng rằng kinh tế nhà nước hay kinh tế tư nhân đều có thể sụp đổ. Nguyên nhân thì nhiều, nhưng nguyên nhân chủ quan trực tiếp và cơ bản nhất dẫn đến sụp đổ là phẩm chất và năng lực yếu kém của những người lãnh đạo. Còn nguyên nhân sâu xa thì phải cắt nghĩa là vì sao ở GM, ở Citigroup hay ở VINASHIN xuất hiện những ung nhọt lãnh đạo? Những ung nhọt này có thể chữa được không? □

General Motor 2004 - 2010

Năm	Xếp hạng	Doanh số (triệu USD)	Lãi (triệu USD)
2004	3	195.645	3.822
2005	3	193.517	2.805
2006	3	192.604	-10.600
2007	3	207.349	-1.978
2008	4	182.347	-38.732
2009	6	148.979	-30.860
2010	!	!	!

Nguồn: CSDL Fortune 500

Citigroup 2004 - 2010

Năm	Xếp hạng	Doanh số (triệu USD)	Lãi (triệu USD)
2004	8	94.713	17.853
2005	8	108.276	17.046
2006	8	131.045	24.589
2007	8	146.777	21.538
2008	8	159.229	3.617
2009	12	112.372	-27.684
2010	12	108.785	-1.606

Nguồn: CSDL Fortune 500

